

Издаје сваког
четвртка у недјељу

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтниције.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Из једног ратарског писма.

У 30. броју „Срп. Кола“ изашао је чла-
нак: „Нисмо на продају“. Тај чланак тако је
загријао и одушевио ратара Косту Вређицу, да
нам је послао писмо из ког вадимо неке ставке:

„Мило моје Српско Коло! Тако ме је раз-
гријао 30. број овога листа, да су ми се груди
раствориле, кад сам га проучио. 15. VIII. цио
дан сам од јутра па до мркле ноћи орао. До-
шао сам кући касно, дао коњима јести, па уда-
рио у читање и тумачење мога листа од 9 сати,
па до по дванаест у ноћи са нашим ноћним
патролцем.

Кад ме овако упућује ради мога знања и
равнања, вриједи за сам овај број послати прет-
плату. Љуто се варају Мађари и влада, ако
мисле, како у „Колу“ пише, кола и паприкаш
плаћати и тако сељаке премамити. Варају се
јасно...

— Ја сам научио пјешке гладан, жедан и
уморан ићи — вели мој патролац, који сад
има право гласа, јер плаћа преко 15 К пореза
— па ћу тако и на избор.

Уз то је он без своје лијеве руке, која му
је у рамену одрезана, и он сиромак човјек
каже ми, да им не би дао гласа свога за 5000
К, а не за паприкаш и 5 до 6 К. А тако ни
ја, који имам право гласа, и ако су ме испу-
стили из листине, али сам рекламирао. Насто-
јаћу за листину да је препишем и вама поша-
љем на увид“.

Овај ратар био нам је дужан за претплату,
али, кад је прочитао број 30., одмах нам ју је
послао.

Коликогод је њега развеселило „Српско
Коло“, толико је и нас његово писмо. Јер, кад
има српских ратара, који овако мисле, раде и
пишу, онда се ми не требамо бојати за свој на-
род и отаџбину, онда смо ми сигурни да ће
у скоро такви бити и сви наши ратари. А кад
то буде, нека нам онда изађе на пут, ко смије.
Неће нам одољети, па ма за њим стајала сва
сила и Шваба и Мађара, па ма не био само
бан, него и бан, и министар, и ђенерал и ми-
лионар уједно, па ма ујединио у себи сва го-
сподства, што их има у нашој држави. Јер ни-

шта није тако јасно као свијест народна. Пред
њом блиједи свако господство, пред њом губи
сјај макак благо и богаштина и с пута јој
се склања. Свијеснога не можеш ни обманути
лажном ријечи, ни купити никаковим благом,
ни заплашити најљућом пријетњом. И што смо
ми до сад изгубили толика права народна; што
смо као народ и краљевина спали на просјачки
штап; што су нас јашили као кљусад грофићи
и барончићи мађарски и рођена наша одрођена
господа, томе нико није крив него несвијест
наша.

А кад се у нашим редовима мјесто несви-
јести зацари свијест, стрешћемо са својих плећа
свакога, па ма ко и ма шта он био. Писмо овог
ратара, као и многа писма ратарска, што смо
их до сад добивали, свједоче нам да ће то скоро
бити. Видјећемо, хоћемо ли се преварити, или
ће се наше наде претворити у дјела, у истину.

А

Американцима.

II.

Рекли смо да је ваша дужност пратити па-
жљиво све што се збива у вашој отаџбини, па
и отуд помоћи свако наше овамошње преду-
зеће у корист народа и отаџбине. Казали смо
како је потребно, да и ви отуд дајете упуте
својима код куће писмом и поуком, нека поду-
пиру сваки рад на увањању реда, закона и правде
у овим несрећним нашим земљама.

А да знате све шта се збива овдје и уз-
могнете дати свој савјет, кад промислите о свему,
ви морате читати о оном шта се догађа код
нас, ви морате да се латите новине и књиге у
часовима, кад нисте заокупљени тешким својим
радом. Ни за вас, као ни за нашег ратара овамо,
нема згоднијег листа од „Српског Кола“. Не
кажемо то стога, јер се ради о листу нашем,
већ зато што у нас збиља нема другог листа
писана за ратара човјека јасно и разумљиво.

Стога треба да се претплаћујете на „Срп-
ско Коло“. Рећи ћете: Од нас јадних Амери-
канаца сви траже да им помогнемо новцем, сви
нас гуле, па ето и ви драњчите од нас. Али,

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послуже, да га читате.

ми не иштемо дара од вас. Ми вам дајемо у замјену лист, пун поуке и забаве за ратара, ми вам дајемо прилике да научите нешто и просвијетите се, постанете људи, какви морају да су људи двадесетог вијека.

А онда, „Српско Коло“ је лист, који је први у нас дигао барјак сељачки. Тек иза њега појавили су се сељачки листови у другим српским крајевима. Први смо ми почели учити да треба и ратара српског позвати на рад народни; да се без ратарске руке не може дозидати кућа слободе и благостања нашег; да је потребно прије свега темељ народа и државе, ратара нашег подићи и у погледу умном и у погледу благостања материјалног; да без просвијећена и имућна ратара нема правог напретка и цвјетања ни држави ни народу и стога да је дужност и државе и свију нас нератара помоћи ратару и олакшицама законским, и поуком и примјером, да дође до просвијећености и бољег стања економског. Први смо ми стали учити да је ратар човјек раван ма ком човјеку; да стога не смије и нема нико права презирати га и газити га, ван напротив мора штовати га као и себе сама; да ратар зато мора научити се одбити сваки нападај на свој образ, не дати се сам вријеђати и ништити. Ми смо први исписали ријечи: Слободан и штован ратар у слободној земљи.

Смију ли онда ратари да не даду помоћи своје листу таквом, ако је могу дати? Зар није њихова дужност у првом реду, да помогну таква лист? Ко ће га помоћи, ако они неће? И неће ли рећи противници ратара, кад виде како ратари сами не маре за свој лист: А шта се ту треба на њих освртати? То је гомила без свијести, која никад неће бити врсна сложити се за своју обрану. Кад не маре сами за оне који раде у њихову корист, што би ми марили за њих и освртали се на њих?

А обраћамо се нарочито Американцима баш зато, што су до сад према „Срп. Колу“ они били најнемарнији. Према рачуну, који смо правили пред мјесец дана, има „Српско Коло“ у Америци само 28 претплатника!! У *Steelton*-у има их 13, у *Чикагу* 7, и у још 7 мјеста америчких у сваком по 1. На хиљаде и хиљаде српских ратара у Америци само 28 претплатника. Ако то није немар и срамота, ми онда не знамо шта је? У *Питсбурту*, гдје се налазе хиљаде Срба, имамо само једног претплатника. Сиромашна *Блатуша* у *Хрватској* има их 32, а *Питсбург* 1!

А

Какав мора бити чиновник.

СТИЖУ НАМ НЕПРЕСТАНО ТУЖБЕ НА РЈАВО ПОСТУПАЊЕ ЧИНОВНИКА СА СЕЉАЦИМА. Многи и многи

чиновници код нас понашају се збиља, као да закон вриједи само за народ, а за њих не. Чим им сељак рекне коју ријеч неповољну, па и не била увредљива, одмах скоче као стршенови, па затварају и глобе. Писали су нам скоро о оваквим случајевима:

Осуди пристав или престојник једнога сељака ради шумске штете на 3 дана затвора. Сељак моли:

— Ма немојте господине толико, није право.

— Шта није право? Ти ћеш мене учити! Ја ћу теби показати, кога ћеш ти учити! 5 дана затвора!

— Ма немојте господине, ако Бога знате. Нијесам ништа ружно казао. Тешко ми је господине: Ту је накнада штете, ту данашња дангуба, ту 3 дана затвора за оно сувади, па ми се учинило криво.

— Ван, свињо паорска! 8 дана затвора добићеш, кад ти није право. Издири ван!

Јадни сељак покупи се кући. И такву област да поштује сељак, такву државу да цијени, у којој се то збива!

У првом реду, он суди због шумске штете, а не због увреде према себи. Ако је увријеђен, мора посебно због тога судити, а не одређивати већи затвор ради шумске штете. У другом реду, кад се једном рекне 3 дана затвора, онда то више не може иста област мијењати: ни повећавати, ни умањивати. У трећем реду, закон тачно одређује, да се не смије кажњавати за сваку ријеч коју странка проговори, него само за увредљиву ријеч. Чиновник није никакав божански створ, пред којим се мора ћутати као заливен. Пристојна ријеч допуштена је пред сваким, па и чиновником. У четвртом реду, чиновнику је најстрожије забрањено вријеђати странке, па богме и сељака. Као што странка мора поштовати чиновника, тако и он њу.

Ево шта одређује о том § 35. уредовног напутка:

„Кад чиновници опће службено са странкама, имају бити *пријазни*, вриједни у давању помоћи и *морају се владати пристојно и са озбиљности*, која *доликује њиховој части*. Странке треба драговољно саслушати и поступати с њима тако, да се крепко и колико је могуће брже доскочи њиховим темељитим жељама, а да стога, што су мање вјеште своје жеље предлагати, или што не познају путова, којима би имале ударити, не трпе штете, и не дају повода, да им се молба одбије. Ако ли пак странке предлажу такву молбу, која је не темељита и која се не може услишати, треба их добро обавијестити и поучити“.

А у наредби од 20. IV. год. 1854., § 12. стоји ово:

„Као што је политичким и редарственим органима наложено *под строгом одговорности*, да се пригодом опћења *пристојно владају према сваком*, тако исто имаде и свако исказивати штовање тима органима, када овршују своје службене послове“.

Нека дакле народ зна, да чиновници по закону не смију поступати према њему простачки, него да морају поступати пристојно и фино према сваком. За сваку и најмању ријечцу бива сељак тешко кажњен. Но још се нигда није десило, да је који чиновник био кажњен стога што је увриједио крваво сељака, а небројено је таквих случајева, ма да је то забрањено.

Но, сељаштво се наше освјешћује сваки дан све јаче. Кад се освијести посве и удружи око својих народних људи, учиниће се крај безобразном вријећању сељаштва нашега, темеља државе и народа. Они који неће сами од себе да буду пристојни са сељаком тада ће морати, биће притјерани.

Хрватски ђаци у Србији.

Око 25 ђака Хрвата из Осека, који су ове године свршили гимназију или другу коју средњу школу, кренули су по свршетку школе на Балкан: у Србију, Бугарску и Цариград. Успут су певали и свирали у већим местима, т. ј. давали забаве.

Није им нигде било рђаво, али како су лепо дочекивачи по Србији, томе пара није било. У хрватском напредњачком листу „Покрет“ описује један тај пут и вели: „Начин, којим су Срби свуда наше ђаке примали, не да се ријечима описати. . . . Срби су наше ђаке примали свуда раширеним рукама, долазак њихов у свако поједино мјесто био је право славље“ . . .

У Нишу дочекао их је и народ и власти. Забава је била одлично посећена. По забави приредиле су Нишлије у њихову част свечану вечеру. Из Ниша отпратила их је војна музика до града Алексинца. У Крушевцу дигао се цео град да их дочека. Ту су заједно сви, на челу с војном музиком, изашли да се поклоне споменику косовских јунака. Из Крушевца ишли су у Врњце, па у Сталаћ, Крагујевац. У Крагујевцу дочекали су их сви: власти, народ, војска. Свуда су их водили, све им показивали, на забаву дошли силни посетници, а после забаве била је свечана вечера у њихову почасти. Из Крагујевца су сутрадан на војничким аутомобилима посетили Рачу, Наталинце, Тополу, родно место Карађорђево и Аранђеловац и вратили се у Крагујевац а из њега пошли у Београд.

Читајући овде шта пишу чивутске и бечке

новине о Србији, млади Хрвати држали су је за неку полудивљу земљу. Кад су дошли у њу и на своје очи видели је, уверили су се о лажљивости туђинаца и наших непријатеља, нашли земљу напредну, уређену, европску, наишли уз то на братство и љубав и никад тога заборавити неће.

На крају описа тога пута у „Покрету“ вели писац Хрват да Хрвати, што се тиче гостољубља и заноса и љубави за наше заједничке народне ствари, далеко заостају за Србима у Србији, те би требали у Србију чешће ићи и учити се од Срба. Уз то би се тамо на своје очи уверили како је све лаж чим душмани црне и руже Србију. Нарочито би што више ђака Хрвата требало ићи у Београд на српско свеучилиште. И кад би многи Хрвати видели, како су Срби пуни љубави према Хрватима, нестало би међу Хрватима франковаца, сви Хрвати братски би заволели Србе.

Слога Срба и Хрвата наш је спас заједнички. То већ увиђају Срби и Хрвати овде, у Далмацији и Босни. У Србији увиђају то сви. Они са стране гледају, нису умешани били у наше међусобне борбе, па боље то могу да виде. У њих уз срце говори и разум. И они на сваком кораку показују, колико до те слоге држе, па и у овом случају, где с ради о младим ђацима, као и пре месец дана, кад се радило о сокоlima хрватским.

Стога свака она странка, која ради против слоге наше — а то су код Хрвата франковци, и Старчевићанци уз Милу Старчевића и Радићевци (хрватска пучка сељачка странка), а код нас Срба радикали — хотимице или нехотице ради на злу нашем и пропасти.

Русија.

Просвјета у ослобођеној Русији.

Најтеже зло за сваки народ је непросвијећеност, незнање. Човјек непросвијећен тешко се пробија кроз свијет. Свака ствар долази му тежа, него човјеку просвијећену, много више времена и напора мора уложити у њу. За многи и многи начин и средство згодно, којима се нека ствар лако извести може, непросвијећен човјек не зна. Кроз мрак незнања он тапа и пипа насумце, као и слијепац кроз вјечити мрак, без очног вида.

И Русију је, откад је потпала под Татаре, убијало незнање, и тада је толико заостала у знању, да још ни сад не може ни близу стигнути народа на Западу Европе, и то јој је најтежа рана. Да је Русија толико просвијећена, као Енглеска, она би могла не претјерујемо кад то кажемо — просто разгазати сву Европу својим ногама.

Неписменост и незнање без граница цареваше по свој Русији. Није да су сељаци само били неписмени, ван је било великаша у држави, који нису знали ни перо држати у руци, а камо ли загрепсти њиме. Било је свећеника, који нису знали ни срицати слова, а камо ли право читати, да о писању и не спомињемо.

У 15-ом вијеку пише новгородски митрополит ГенADIJE: „Доведу к мени сељака (да га произведем за попа или ђаконa). Дадем му да чита Апостол, а он не умије ни промуцати; дадем му Псалтир — тешком муком муца нешто у њему. Заповједим да га барем науче богослужењу на памет, али он не умије ни рјечи ухватити: рекнеш му једно, он удара по нечем посве другом. Наложитиш да се почне с абецедом, али он, чим се нечему зеру научи, моли да га пустиш, неће да учи... Па ако нећеш да га обучеш (запопиш), јачу са свију страна: Такова је земља, господине: не можемо наћи човјека, који би знао читати и писати“.

Педесет година иза тога, у вијеку 16-ом закључује сабор црквени: „Не буду ли посвећивани за свећенике људи неписмени, остаће храмови без литургије и умираће сељаци без покајања“. Гдје су тако неписмени били попови, што да говоримо о неписмености сељака.

Један туђинац питао је зачуђен, како то да у Русији не знаду сељаци ни „Оченаша“ ни „Богородице дјеве“, па су му одговорили:

„То је врло висока ученост, која пристаје само царевима, патријарху и уопће господи великој и свећеницима, који не раде, а не простим сељацима“.

Гдје просвјете нема, ту владају обично и рђави обичаји и наваде. У ондашњој Русији било је тако. Отимачине, разбојства, убијства, тучњава и страшно пијанство владаху у ондашњој Русији. Људи су гинули на вашарима, путовима, у крчмама и рођеним кућама. Разбојство је била обична ствар. Бавили су се њиме и богати и сиромашни, и племићи и сељаци и читави градови. Било је путова, којима ниси могао жив проћи, осим с големом оружаном пратњом. Живот човјечји није био скупљи од луле дувана. Пило се да је страхота. Туђинци причају у својим описима руског живота у то доба, да у Москви није могло бити гозбе, с које госте нису износили мртве пијане ван и даље кући.

Што се тиче вјере, то се пазило само на вањску страну: ко ће дуже постити, дубље се сагињати у цркви, више се крстити и метанисати и стајати у цркви. Могао си у срцу носити најружније мисли, само ако си постио, крстио се и метанисао, ето те побожна. Што ћеш послуже службе опити се као земља, тући се, отимати, то не смета.

Патријарх Макарије из града Антиохије дошао је једном са својим архиђаконом у Москву. Тај боравак описао је архиђакон. Између осталог описује, како су Руси побожни, колико посте и стоје у цркви. „Морале би бити жељезне ноге, које не би осјетиле ни умора, ни малаксалости од стајања у цркви“ — пише тај Павле. Било је служби које су трајале по 8 сати. „За вријеме великог поста сасвим смо ослабили. Претрпјели смо такве муке, као да су нас на мучила стављали“ — говори на другом мјесту.

Код непросвијећености руске у то доба не требамо се чудити, што је у Русији прва штампарија основана 1563. године, 70 година касније него код Срба, који су у то доба били под Турцима, док су Руси били тада слободни. Није онда чудо нити то што се народ руски у Москви побунио, кад је штампана прва књига, и запалио штампарију, јер да је штампање књига нека ђаволска мудролија, у машини за штампање да сједи враг, први руски штампар Иван Феодоров да је чаробњак, врачар и вилењак, а највећи гријех да је молити се из штампане књиге. Јадни Иван Феодоров једва је изнио живу главу са погорелишта и побјегао из Русије.

Тако је, ето, био непросвијећен руски народ у то доба.

6.

Певај ратару!

Дижу се магле,
Дан се с неба смеје,
Пролетње сунце, све јаче и јаче,
Прижиже и греје.
Долине јече,
Песма се разлеже,
После кишних дана.
То пева свежа земља узорана,
И бачена храна.
Певај ратару!

Отреси се бриге,
Иде дан за даном,
Док јесен не стаса
Полетеће чите,
Звани и незвани
И господе маса
И одаће пошту
Пољу узораном,
Длану испуцаном!

Милорад М. Петровић.

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“. Милан Булић, трговац у Вуковијама приложио је приликом црквене славе на св. Илију 16 К, да се за тај новац шаље „Српско Коло“ годину дана петорици ратара из Миклеушке.

Највећа му хвала!

Перо Станивуковић из места Conway, Ра у Америци послао нам је претплату за себе и Гавру Самарцију.

Кад би и многи други Американци хтели поћи њиховим трагом, како би снажно полетело наше „Српско Коло“!

Велика добротворна српска. У Београду је умрла госпођа Љубица Матавуљ, удовица славног српског књижевника Далматинца Симе Матавуља. Оставила је у опоруци 100.000 К Привреднику у Загребу, 100.000 Српској Академији Наука у Београду, по 10.000 К српским гимназијама у Н. Саду и Карловцима и још неке мање своте за добротворне ствари.

Слава јој и вечан спомен у српском народу!

Тоша Георгијевић, велики жупан беловарски умро је прошле недеље. На погреб дошло је много света из жупаније беловарске. Мртвачки његов сандук носили су Срби ратари из његове жупаније. Покојник је спадао међу најчеститије чиновнике у земљи. Био је добар Србин, добар човек, праведан до краја и пријатељ ратарског света. Стога су му ратари и дошли на погреб и однели га у вечиту кућу, а не предстојници котарски, како је то испрва било одређено. Познато је како је оно откресао Раухову подбану Чувају, кад је дошао у Беловар.

Вјечна му памјат!

Ове године још неће ступити на снагу закон о повишици пореза за печење ракије. Добро би стога било да ратари напеку доста ракије, који имају шљиве, јер ће догодине можда нови закон ступити у крепост, па ће и печење ракије бити скупо, догод се народ не упуту у оснивање задружних пецара, које ће имати попуст.

Ове године је и шљива доста скупа. Не треба је буд зашто продавати. Трговци је много траже, јер није родила добро у многим шљивним земљама.

560 милиона круна зајма диже угарска влада да колико толико уведе у ред државне финансије, а нарочито да узмогне подмирити нове велике трошкове за поморску и копнену војску. Но, како изгледа, ни то неће бити доста, па влада угарска мисли увести монопол на спирт, петролеј и жигице (шибице), да дође до сталних већих прихода.

Лепи се изгледи отварају свима нама!

Нове железнице. Градња железнице Осек-Винковци напредује лепо. Са осечке стране изграђено је већ 17 километара.

У Подравини изградиће се железница Шиклош-Доњи Михољац. Градња ће почети ускоро, јер је новац за градњу осигуран. Намеравају да ову железницу изграде касније преко Нашица до Ђакова. Ако би се то учинило, било би на штету граду Осеку.

Питају нас, јели истина да је осуђен на 3 године робије Влада Савић, радикал из Каменице, који је убио самосталца Вишњичког на дан отворења Сабора у Карловцима. Одговарамо им да јест. Нисмо то јавили, да не позлеђујемо рана и не пишемо о срамоти српској, да Србин Србина убија зато само, јер припада другој странци. Кад се то догађа у народу, који непрестано говори: Само слога Србина спасава, онда је срамота још-већа. Чудо није, кад читаву странку радикалну води Јаша Томић, који је убио Србина д-ра Димитријевића из страначке мржње. Но теши нас то што његова војска бива мања сваки дан, па ће наскоро доћи време, кад Србин Србина неће убијати зато што није у његовој странци. Нестаће тада и Томића и Савића и ми нећемо морати прљати овај свој лист, исписујући у њему њихова погана имена.

Никола Бабић-Илијин, наш претплатник родом из Мазина у Лици, сада трговац у Дубровнику и председник српско-православне општине — навршио је 13. (26.) августа ове године 50 година свога трговачког рада. Рођен 1848. отпочео је свој рад као шегрт у Карловцу 26. августа 1860. по н. к. затим прешао у Далмацију, и у Дубровнику наставио свој рад код Браће Бошковића а затим код Петра Ковачевића трговца, чијом се кћери Маријом и оженио и од таста радњу у своје руке примио. Од личног шегрчета постао је тако због своје вредноће и поштења угледан грађанин града Дубровника. Ми му са своје стране искрено честитамо на педесетогодишњици рада.

Против неписмености у Србији. У месту Аранђеловцу у Србији одржана је скупштина, на којој се расправљало о томе, како да се доскочи неписмености у Србији. Конференција је створила ову одлуку, да би се морало у ту сврху ово урадити:

„Пружити школи потребна средства и повећати број учитеља; преко надлежних власти порадити да се писменост шири још и у касарнама, казнионицама и помоћу алфаветских курсева (течајеви за неписмене); *писменима у војсци скратити рок службе, а неписменима повећати; не дати неписменима да могу бити опћински часници* (одборници итд.); и уводити преко зиме течајеве за обнављање писмености и знања у опће.

Прослава у Црној Гори. На прославу, која се држи на Цетињу у част 50 година владања кнеза Николе, стигао је талијански краљ и краљица (зет и кћи кнежева); бугарски краљ и српски краљевић Александер, наследник престола. Српски краљевић прошао је ипак преко Хрватске, али не службено, тако да нигде није смео показивати се ни на прозор од железнице.

Из народа.

Трпиња. Пре 10 година дошао овамо Чивут Зупкис из Русије, настанио се код једног имућног сељака и отворио посао: мало дућана и крчму. Кад га је сељак истерао, а он купи себи кућу и настави посао. Ускоро умре, а жена му се уда за Чивута Максла Франкла, који настави његов посао, обавијајући безазлене Србе својим ласкањем, слатким речима и умиљавањем, као паучином, док није већини памет заврнуо, те га држе као Србина Максима, зову га на славе и у сватове. Скоро је био у сватовима наше учитељице, међу српском господом. И док га Срби тако мазе и на срце привијају, дотле он јача и постаје богатији. Кад се осили, онда ће нас зајახати, а кад дође до згоде, гледаће да нас и на вешала пење, као и његова браћа Србе на загребачком процесу.

Тешко нама са Србима као Максим Франкл што је. Док оваки буду србовали међу нама, дотле ће нам црне птице певати. Мећемо ово у „Српско Коло“ да виде други Срби како су трпињци врсни од Чивута Србина направити, па нека им се слава чује по Српству, и мени заједно с њима.

Трпињац.

*

Рујевац у Банији. Молим Вас да ово мојих пар редака уврстите у цијењени лист „Српско Коло“:

У селу Љесковац опћине Рујевац имаде око 130 кућа, а имаде 120 школских способности без школе. Поведен је поступак и влада је затражила да се припошаље закључак опћинског вијећа, да се тражи аморт. зајам од К 25.000, који ће нам она пружити уз 5% камата. Нас 10 одборника створисмо закључак да се умоли влада, да нам даде 10 000 К уз отплату на 10 год. а остатак да нам придонесе сама, како је и спада, са обзиром на сиромашно стање наше опћине.

Проти томе закључку гласало је 6 одборника, што им лоше на част служи, да се дуг не прави никако, и да школа чека док буде новаца. Дакле 120 дјецe да остану на вјечита времена ћорави код очију. Ти људи који су гласали проти као вијећници јесу ови:

Никола Харамбашић из Рујевца, Милић Борота из Удетина, Обрад Вујичић из Косне, Којо Дрљача из Гвозданског, Илија Милићевић из Гага, Никола Тепшић 17 из Ступнице. Љесковац је чисто српско село одаљено од опћине од 8—15 километара. У свему селу има само један који добро пише, 9 има их што по мало знају читати и нешто писати, остали сви су аналфабети.

Рођење Карађорђево.

О рођењу Карађорђеву имаду две приче у српском народу. Његово рођење задео је наш народ у неку тајност, у бајке неке, како се то збива код свију славних људи.

У једној причи ово се износи о рођењу Карађорђеву:

„Исту ону ноћ, кад се Ђорђе родио, десио се на конаку у кући некакав Турчин. После вечере заспи а Карађорђе се роди. Чујући Турчин плач детињи а збуњен и уплашен неким страшним сном, јер сањаше да га је некакав страшан лав шчепао оштрим ноктима да га растргне, у том страху скочи и истрчи из куће напоље и види преко неба некакву силну светлост у облику дуге. Он се још више уплаши и уђе у кућу, кад Марица (мати Карађорђева) већ окупала и повила дете. А Турчин рече Марици:

— Шта си родила, млада, мушко или женско?

Она му одговори:

— Вала, ага, сина сам родила.

— Е, да ти је срећан, млада, и нека знаш да ће ти син бити велики јунак и велики човек, ја сам у оном часу, кад се он родио у великом страху био, и тек што ме хтеде некакав лав растргнути, ја чујем плач детета. Обузет страхом скочим иза сна, видим неку велику светлост напољу, мишљах да је свануло и сунце огрејало, но кад искочим напоље, то нити је свануло нити сунце огрејало, већ угледам велику дугу преко неба од југозапада на исток пружену. Вала твој син мора велики човек бити и с многим милетом (народом) заповедати.

Ујутру Турчин уставши пође, а при поласку рече Марици:

— С Богом остај, млада! Чувај добро сина тога, и памти добро што сам ти казао“.

* * *

У другој причи ово се говори:

„Баш кад је Марица хтела родити Ђорђа, дође у вече Турчин на конак. Петроније (отац Карађорђев) је био некуд отишао. Жена се умучила, хоће да роди, а Турчин у кућу! Зато изађе напоље, и у часу роди дете пред кућом у воћу.

Турчин изиђе напоље и, видевши што је, рече:

— Марице, ти роди дете?

— Ето, ага! — одговори она.

Турчин јој рекне те она с дететом уђе у кућу к ватри, а он изађе напоље.

Мало час дође и Петроније. Он наложи ватру и, с Турчином, преноћи напољу. Сутрадан рано оде Турчин. Мати Карађорђева при-

поведала је: да је, чим је дете пало на земљу, видела међу детињим плећима месец да сија; то је видео и Турчин. Зато је и рекао:

— Марице, ти ниси родила сина, него Господара. Па је извадио 20 пара и дете даривао.

Колера.

Већ две три године стално у Русији бесни заразна болест колера. Ове године особито. Подавила је летос у Русији преко 60.000 душа. Из Русије прешла је у Румуњску, Италију и нашу државу. У Трсту, Бечу и Пожуну оболеле су неколике особе од колере. Но, тешко да ће се раширити, као негда што се ширила. Лекарска наука потсекла јој је крила. Сада може да се силно шири само међу народом заосталим, који не пази на чистоћу, умереност у јелу, на лечничке прописе. Али у земљама напредним тежи јој је посао.

Колера је пореклом из Индије. Тамо на утоку големе реке Гангеса у море, где се шире непрегледне мочваре и блата, где сунце пржи као ватра по године, где четири месеца опет без прекида левају кише и пљусци, где је народ прљав, налик на животињу, колевка је овој страшној болести. Тамо је отаџбина бацила колерина (гљивице од које долази колера, кад уђе у човечје тело). И одатле се она ширила у свет увек. Прошлог века дошла је шест пута у Европу, а 1866. за рата између наше државе и Пруске харала је страшно у нашој држави, подавила је 162.000 душа. Од тога доба никад више није у нашој држави у велико раширила се.

Како настаје ова болест? Није се то знало до год. 1883. Те године пронашао је немачки лечник д-р Роберт Кох, да су узрок колери сићушне невидљиве простом оку гљивице, бацили, прозвани комабацили, који уђу с водом, јелом или ма како у људски стомак и ту се страшно множе. При том из себе излучују отров, који раствара људску крв и цело тело. Болест је тако јака, да велики део оболелих подлеже смрти.

Први знак да је колера човека заразила у том је што човек добије пролив, иде напоље сваких 15 до 20 минута. Настану болови у стомаку, грчеви и у стомаку и у ногама. Болест напредује затим брзо.

Као што видимо, у стомаку и цревима јој је гнездо. И зато се мора сва пажња свратити на то, да не дође болест у стомак, а ако дође, да је стомак дочека здрав и јак. Ко има посве здрав стомак, њему стомак просто скува колерине бациле, не може ни оболети. Људи слаба стомака страдају много лакше. Зато се мора тако живети да се стомак не поквари ни с чим:

не сме се човек прејести, мора се оставити јела свега пресног: воћа, бостана, млека, меса. Нарочито су опасни краставци. Мора се пазити на чистоћу: посуђе се увек мора искухати у врелој води, руке пре јела прати, мора се пазити на чистоћу бунара, дворишта, куће, постеље; ђубришта и заходи морају бити тако начињени, да гад из њих никуд не иде. Воду треба пити прокухану, па охлађену. Оболи ли ко, одмах се мора по лечника, а дотле болесника ваља оделити у посебну собу и ништа не употребљавати, чим се он служи: рубље, посуђе, постељину итд.

Чистоћа и умереност, то су два главна средства против ове опасне болести. Ваља дакле живети умерено и пазити на чистоћу, па неће бити потребе страховати од колере.

Шта ћемо и куда ћемо са нашим ђацима. Богати родитељи збринуће лако своју децу, али што ћемо и куда ћемо са онима ђацима, који су сиромашни, који немају где и на чему да живу, који не могу на више школе, а здрави су и ваљани су, па заслужују, да се и за њих заузмемо, да их ишчупамо из јада, сиротиње и пропасти?

Све те ваљане здраве Србе ћаке од 12 до 15 година, који су макар основну школу добро изучили, препоручите „Привреднику“, који ће их све лепо упутити и добро удомити.

За ваљану децу, за коју се „Привредник“ заузме, збринуто је — као што је познато — све, све од првог дана шегртовања, па док не стану на своје ноге, док не отпочну своје самосталне радње.

И нужни капитал — за отпочетак самосталне радње осигураће се тима питомцима, који су ваљани, па се држе у свему свога реда.

„Привредник“ се заузима онда, да се према себи са ваљаним Српкињама и ожене.

Упућујте, дакле, увек и неупућене родитеље и неразумну децу и све Србе уопште: како ваљани људи своју срећу најсигурније постизавају, макар и сиромашни били. —

Различите вијести.

Пожар шума у Америци. Целу прошлу недељу гореле су у северној Америци непрегледне шуме. Бадава су биле хиљаде војника, пожарници, и сав други свет. Ватра је беснила страховито и спалила непрегледне шуме, небројену зверку и многе људе, преко 2000 њих. И многи војници страдали су спаљени или загушени димом.

Мушкарци и женске. Није можда познато нашим ратарима да у већини држава европских има више женскиња него мушкараца.

На 1000 мушкараца долази 1013 жена у Белгији; 1058 у Данској; 1029 у Немачкој; 1022 у Француској; 1067 у Енглеској; 1010 у Италији; 1014 у Низоземској;

1083 у Норвешкој; 1035 у Аустрији; 1009 у Угарској; 1090 у Португалској; 1002 у Русији; 1015 у Финској; 1045 у Шведској; 1035 у Швајцарској и 1049 Шпањолској. Мушкараца има више само у неколико држава. Тако на 1000 мушкараца дође 921 жена у Грчкој; 894 у Босни; 968 у Румуњској; 941 у Србији.

Одговори уредништва.

Ј. Ш. у Н. Шаљемо „Коло“ у Сухомлаку. Хвала Вам. Приступнину можете одредити према вриједности пашњака, рецимо: 2000 К или више за цијело овлаштеништво. С повјереником ви све лијепо удешавајте, немојте ружним, виком и псовком и свађањем. Писали смо вам већ да сваки који продаје своје овлаштеничко право мора најприје понудити заједницу, па онда сваког овлаштеника. И тек ако нико од ових неће да купи, може га продати туђинцу, неовлаштенику

Тривуну Ратићу. Пошаљите лист. Ми „Коло“ шаљемо оној двојници, само они нека пошаљу претплату.

О. Љ. у В. Д. Ваш пријатељ може такозваном „мјенбеном завратном тужбом“ присилити другог жиранта да плати половицу дуга. То је сигурно, само ако тај жирант има откуд платити.

М. М. у Б. О узурпацијама земљишта земљ заједница изаћи ће у „Колу“ чланак, па ћете у њему наћи све што треба да знате.

Ст. К. у М. Ми вам не можемо одговорити, док не знамо је ли о прављењу тога пута изашла каква одлука ма какве области. Јесте ли ви добили какво ријешење, да морате пустити начинити нови пут преко своје земље? Јавите.

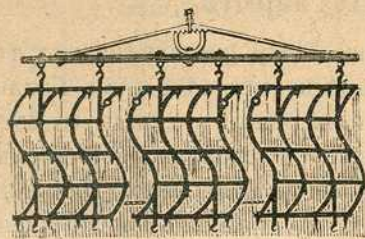
Прво писмо нисмо добили.

-- ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО --
У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије

творнице Ф. и И. Коваржик из Простејева у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све поправки засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици.

Управа.

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство“; задруга за узајамно помагање“,

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српског Братства“. Из тог фонда снабђева се сирочад одјећом и путним трошном, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње,

да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање К 100), подупирачи (прилажу сваке године најмање по К 6) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонотол се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0.80

Сремски самосталци „ „ 0.20

— Све три књиге К. 1.60 франко. —

Наручују се упутницом.

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.